

Co-funded by
the European Union

**KRAJINA A HLADINY V POHYBU:
PŘÍSTUPY SOUČASNÉHO PERFORMATIVNÍHO UMĚNÍ
VE STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPĚ V SOUVISLOSTI
S ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍM**

**Elektronická publikace v rámci projektu „Nature of Us“, určená k vydání
jako součást akce „Nature of Us Clubs“, 17:30, 29.6.2026,
Skautský institut na Staromáku, Praha**

**Autor: Ewan McLaren
Redakce a jazyková konzultace: Kristýna Břeská
Asistence s výzkumem: Lola Madyarova**

**Nature of Us
(101173810)**

Co-funded by
the European Union

Projekt The NATURE OF US je podporován v rámci programu Kreativní Evropa

Financováno Evropskou unií. Názory vyjádřené jsou názory autora a neodráží nutně oficiální stanovisko Evropské unie či Evropské výkonné agentury pro vzdělávání a kulturu (EACEA). Evropská unie ani EACEA za vyjádřené názory nenesou odpovědnost.

Co-funded by
the European Union

O projektu The Nature of Us

Cílem mezinárodního projektu The Nature of Us je podpořit **spolupráci a mezioborový dialog mezi scénickým uměním a přírodními vědami** při řešení problematiky změny klimatu a ochrany životního prostředí. Reaguje na potřeby scénických umění získat důkladné porozumění otázkám životního prostředí a vytvářet díla, která smysluplně reagují na obavy jejich publika. Díky tomu lze dosáhnout vyšší účinnosti uměleckých děl a výstupů při zvyšování povědomí o klimatických změnách a při podněcování k přijímání konkrétních opatření. Současně mohou vědečtí partneři najít nové cesty komunikace prostřednictvím prosperujícího světa scénických umění, přičemž využijí narativní, estetické, emocionální a další tvůrčí nástroje, které jim umělci mohou poskytnout. To by mělo vést k lepším způsobům oslovování veřejnosti a podpoře změny chování v oblasti klimatických opatření na společenské úrovni.

The Nature of Us je **projekt mezinárodní spolupráci čtyř kulturních organizací ze střední Evropy**: Live Performance Bazaar (CZ), Polka dot Foundation (PL), PLAST - Slovak Contemporary Dance Platform (SK), Workshop Foundation (HU), které navazují vztahy s vědeckými a institucionálními partnery. Partnerské organizace projektu se zavázaly **k postupné změně sociálního prostředí a vnímání identity občanů ve vztahu k přírodě**.

<https://natureofus.art/>

Projekt „The Nature of Us 2024–2026“ je spolufinancován z programu Kreativní Evropa Evropské unie.

Financováno Evropskou unií. Názory vyjádřené jsou názory autora a neodráží nutně oficiální stanovisko Evropské unie či Evropské výkonné agentury pro vzdělávání a kulturu (EACEA). Evropská unie ani EACEA za vyjádřené názory nenesou odpovědnost.

KRAJINA A HLADINY V POHYBU:

PŘÍSTUPY SOUČASNÉHO PERFORMATIVNÍHO UMĚNÍ VE STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPĚ V SOUVISLOSTI S ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍM

ÚVOD	1
Performativní přednáška a formát “in/out”.	2
Pojďte s námi ochutnat krajinu/vodu.	4
Přímá interakce s krajinou/mořskou scénérií/vodní scénérií.	6
Interpretace přírodních jevů - zoofornismus a jiná ztělesnění.	8
Věnovat přírodě hlas v lidských rituálech.	11
Přímý kontakt s přírodními objekty jako součást inscenace.	13
ZAVĚR	15
Kredity	16

ÚVOD

Tento text je pozvánkou k inspiraci a k nalezení vlastního tvůrčího směru – třeba i takového, který se domnívám v současném performativním kontextu střední a východní Evropy dosud nebyl reflektován, prozkoumán či samotnými tvůrci aplikován. Přitom reflexe současného přírodního stavu světa nebo spolupráce s přírodovědci jsou již zažitými praxemi mnohých divadelních a tanečních tvůrců z širšího evropského regionu. Prostřednictvím srovnání a vzájemného propojení jejich přístupů se budu v následujícím textu snažit poskytnout detailnější vhled do této specifické praxe.

Projekt THE NATURE OF US, financovaný v letech 2021 a 2022 Víšegrádským fondem a následně v letech 2024 až 2026 Evropskou unií v rámci programu Kreativní Evropa, představuje tvůrčí praxi řady významných východoevropských tvůrců z oblasti tance a divadla, kteří tematizují environmentální problematiku a spolupracují s vědou.

Tvorbu středoevropských a východoevropských umělců zabývajících se otázkami životního prostředí soustavně sleduji již řadu let, a proto jsem se rozhodl do výběru zařadit i práce dřívější, stejně tak jako projekty mimo členské země iniciativy THE NATURE OF US. Jinými slovy zde najdete tvorbu nejen z České republiky, Maďarska, Polska či Slovenska, ale také z jejich sousedních zemí. Navíc v některých případech vznikaly produkce v jiných zemích, než kde byly uvedeny a sdíleny s diváky.

Tyto performativní počiny a praktiky jejich tvůrců jsou do jisté míry „body-based“, tedy vycházejí z těla, což nutně neznamená, že je vytvářejí či předvádějí tanečníci. Ať už se jedná o divadelní či taneční tvůrce, v dílech, o kterých bude psáno níže, je společné vnímání těla jako rozšířené entity - tedy tělo pohybující se, reagující, interagující, myslící a mluvící jako rezonátor svého okolí a širšího životního prostředí.

V závěru tohoto úvodu chci také poznamenat, že drtivá většina inscenací uvedených v textu kombinují několik různých přístupů, které naleznete níže popsány samostatně, což mimo jiné může vést k ještě silnějšímu diváckému zážitku.

-Ewan McLaren

Praha, červen 2026

Performativní přednáška a formát “in/out”.

Standardním přístupem, který dnes využívá mnoho tvůrců, je formát performativní přednášky. Avšak i bez zařazování celých přednáškových pasáží do inscenací tvůrci experimentují s brechtovskými přestávkami v ději, během nichž se přímo slovně obražejí na diváky nebo promítají text, který si diváci mohou přečíst. Tento druhý přístup, který bychom mohli nazvat „in/out“, má v současném performativním umění širší uplatnění a zdůrazňuje uznání duality performera. I když naprosté ponoření diváků do iluze či emocionálního a estetického prožitku (“IN”) pořád existuje, zjišťujeme, že stále více tvůrců chce také uznat manipulativní povahu takových pasáží a připomenout jí právě tím, že diváka přímo osloví (“OUT”). Performer může přerušit určitou hranou nebo pohybovou sekvenci či jinou jevištní aktivitu a náhle promluvit vlastním hlasem o sobě a o svých zážitcích (a zde otázkou je, zda diváci opravdu věří, tomu že performer mluví sám za sebe a nikoliv za postavu) nebo také přednášet informace z probádaného tématu přírodních věd.

Maďarská tanečnice, choreografka a badatelka v oblasti lidského těla Zsuzsa Rózsavölgyi předvádí ve svém projektu ANTROPODENY výstižný příklad prvního z takových přístupů. Ačkoli inscenace obsahuje řadu uměleckých sekvencí (IN) – mimo jiné takové, v nichž pro diváky hraje na klávesy nebo tančí – základní význam díla divákům zprostředkovává formou komediální přednášky o tom, jak lidská těla i jejich chování ovlivňují stejně tak mikroorganismy, které se v nich usadily, jako naše vlastní DNA. Klíčem k této inscenaci je právě práce s principem IN/ OUT, díky kterému autorka snoubí své vědecké myšlení a umělecký cit do nosných metafor.

Na začátku autorka vysvětluje (OUT), že mezi námi žijí neviditelné organismy a my všichni jsme ponořeni v moři mikroorganismů – taneční parket je plný hub, vzduch je plný života, publikum je plné virů, kolem naší kůže se rozprostírá aura kožních bakterií a tak dále. Poukazuje i na mitochondrie, bakteriální strukturu uvnitř buňky, kterou dědíme pouze od matky a která je naším palivem a energetickým centrem. Mluví také o tom, že lidskou DNA obsahuje jen 50 % našich buněk – zbytek lidskou DNA není, takže nejsme jen lidé, ale i jakási kolonie. Kolonií je podle autorky ostatně i náš tračník (latinsky „colon”).

V sekvenci čistého tance (IN) se potom vrací ke své vlastní taneční minulosti – před téměř dvaceti lety tančila v souboru Rosas Dance Company choreografky Anne Teresy De Keersmaeker – a ukazuje, jak se pohyby těla v prostoru podle určitých vzorců mohou stát instinktivními: vtiskly se do ní tak hluboko, že je cítí ve vlastních vnitřnostech a pamatují si je dokonce i bakterie v jejím těle. Během performance si uvědomujeme, že naše chování a pohyby těla jsou propojené mnohem víc, než si obvykle myslíme. Tím, že jsme přítomni jejímu tanečnímu instinktu přímo na jevišti (IN), chápeme metaforu hlouběji, než kdybychom o ní pouze slyšeli (OUT).

Česká taneční interpretka, choreografka a badatelka Tereza Ondrová se možná do jisté míry inspirovala přednáškovým vystoupením Zsuzsy Rózsavölgyi, když ve spolupráci s divadelní režisérkou a specialistkou na „devised“ divadlo Petrou Tejnorovou vytvořila pozoruhodnou taneční inscenaci s názvem GEO. Tvoří ji řada osobních monologů a sekvencí v duchu performativní přednášky a já osobně ji považuji za jeden z vrcholů posledního desetiletí na středoevropské performativní scéně věnované tématu přírodního světa.

Tanečnice v ní vypráví vlastní příběh spjatý s konkrétním místem – budovou divadla, kde právě vystupuje a kde v uplynulých dvaceti letech hrála už mnohokrát. Křehký, zdravotně zranitelný život tanečnice tak působivě staví vedle historie naší planety; pomáhá jí v tom zvukový detektor geofon, který snímá hlubiny zemského povrchu. Geofon v inscenaci zprostředkovává informace o tom, co se odehrává pod povrchem naší planety a zároveň také informuje o aktuálním dění, a to nejen o tanečnici samotné, ale i o tanečním divadle.

Inszenace obsahuje i krátké přednáškové vstupy o geologii oblasti pod divadlem a v jeho okolí; ve verzi uvedené na Bazaar Festivalu v roce 2023 šlo o proměny toku Vltavy, která kdysi tekla přímo pod místem, kde dnes stojí divadlo Ponec, kde se představení odehrává. Tím, že propojuje geologii s historií umělecké komunity i s osobními osudy, působí inscenace čím dál silněji. Stejně jako samotná Země má i GEO

vrstevnaté významy, podmanivý zvukový design a překvapivé světelné a vizuální (video) efekty. Inscenace se navíc připravuje v různých verzích pro jiné tanečníky, divadla i města..

Inscenace EXTINCTION ROOM: HOPELESS rumunského choreografa Sergiu Matişe, který žije a tvoří v Berlíně, také staví střídání principu performativní přednášky (OUT) s odehranými momenty, jejichž cílem je ponořit diváka do jevištní iluze (IN).

V performance se diváci mohou volně pohybovat mezi jednotlivými účinkujícími – každý z nich stojí na jiném místě a přednáší o jednom konkrétním vyhynulém druhu ptáka, občas i víc performerů najednou. Performeré stojí dost daleko od sebe i od diváků, takže si každý musí sám zvolit, ke komu se přiblíží a koho si poslechne. Právě v téhle svobodné volbě spočívá hlavní princip inscenace, která mimo jiné připomíná formát performativní instalace.

Z každé krátké přednášky se dozvídáme základní přírodopis daného ptáka, ať už vyhynulého, nebo teprve k vyhynutí směřujícího: jak vypadalo opeření samce a samice, jak se pták choval, čím se živil, kde žil, jak pečoval o mláďata, kudy táhl a jak zpíval. Řeč přijde i na to, jaké místo měl pták v lidské kultuře – od mýtů a pověstí přes doložená setkání s člověkem až po okolnosti jeho zániku. Postupem času se frekvence přednášek (o vymřelých druzích) stává ohromující – diváci nejsou schopni zachytit vše najednou. Možná je to záměrné rozhodnutí – jak bychom ostatně mohli stíhat sledovat rychle mizící jednotlivé druhy ptáků po celém světě?

V jednu chvíli přednášející zmlknou a jeden po druhém – někdy i skupinově – se promění v ptáky. Slétnou se do hejna, nebo se naopak rozprchnou do všech koutů prostoru, aby se za chvíli znovu usadili jinde a začali vyprávět o dalším druhu, vyhynulém nebo teprve ohroženém. Zde se tedy opět pracuje se střídáním principu IN s principem OUT.

Přednáškové představení a formát „in/out“ byly zde zmíněny jako první kvůli jejich zjevnému využití při přímém zprostředkování vědeckých informací a pohledů v kontextu performativního umění. Ve výše zmíněných představeních i v tomto článku se však tyto formáty zřídka používají samostatně. Umělci, kteří ve střední a východní Evropě tvoří a uvádějí svá díla, nadále experimentují s mnoha možnostmi, které mají k dispozici. Kombinací těchto dvou přístupů, případně jejich propojením s dalšími přístupy, mohou tvůrci performancí výrazně posílit jejich účinek. Jedním z hlavních důvodů, proč uvádět fakta a přírodní vědy na jevišti, je dodat jim estetickou a emocionální hloubku a/nebo autentičnost osobní zkušenosti. Mnohé z dalších příkladů tyto kombinace ukážou.

Otázky

Za jakých okolností chce divadelní publikum poslouchat přednášky jako takové?

Pokud performer na jevišti sděluje osobní informace, historii nebo názor, chápe (nebo by mělo chápat) publikum, že se nejedná o výpověď v rámci role?

Pokud jsou v inscenaci sdělovány vědecké informace, jak si můžeme být jisti, že jsou pravdivé a ověřené?

Mohou být přírodovědci našimi spoluautory, spolutvůrci a jaké kroky jsou nezbytné, aby taková spolupráce proběhla hladce a měla smysl?

Jaké strategie existují pro performativní přednášky a formát „in/out“, které pobaví, zaujmou, překvapí nebo zapůsobí tak, aby diváci a) chtěli představení navštívit, b) díky představení něco pochopili a c) uvědomili si něco na jiné úrovni, než při čtení článku nebo „suchých“ vědeckých údajů?

Co-funded by
the European Union

Pojďte s námi ochutnat krajinu/vodu.

Někteří tvůrci se zaměřili na jídlo a pití – jejich původ a vztah ke krajině – a postavili je do centra performativní události. Potraviny či nápoje nabízejí divákům k ochutnávce a tento smyslový zážitek propojují s vyprávěním, performativní přednáškou nebo jinými verbálními či textovými formáty, od poezie až po recepty. Společné jedení a pití tak umocňuje vše, co má v představení vzdělávací nebo informativní charakter – teorie se najednou stává něčím, co lze doslova okusit. Některé z těchto přístupů se odehrávají přímo v krajině jako site-specific práce (viz Přímá interakce s krajinou/mořskou scénérií/vodní scénérií níže), jiné se naopak odehrávají v divadelních prostorách, jak je tomu u první události níže.

V díle *OPIUM CLIPPERS* nás slovinská výtvarnice, autorka a performerka Neja Tomšič vtahuje do rituálu pití čaje - ovšem prostřednictvím ručně malovaného čajového servisu, který sama vytvořila jako součást svého uměleckého projektu. Zatímco jemně bere do rukou šálky a konvice, hladí je, rozmisťuje, rozdává a přelévá horkou vodou, upozorňuje na jejich malované detaily. Právě skrze ně před námi rozvíjí příběh lodí a obchodních tras, jimiž Evropané dováželi čaj, a zároveň po těchto stejných cestách přepravovali opium do Číny. Připomíná tak drogovou epidemii i napětí mezi Čínou a západními obchodními mocnostmi, které vyústilo v opiové války 19. století.

Zatímco my popíjíme čaj, její ruce a předměty ožívají v pohybu, jako by před našima očima tančily. Pečlivě zvolenými slovy umělkyně odkrývá příběh, který díky této bezprostřední zkušenosti prožíváme mnohem intenzivněji, než kdybychom si o něm pouze četli. Jde vlastně o performativní přednášku - a přesto ji tak téměř nevnímáme.

S mimořádnou jemností a okouzující přesností, v rámci rituálu přípravy a pití čaje, vypráví Tomšič příběh evropské koloniální agrese v době jejího vrcholu i násilné odvety vůči zemi, která se jí bránila. Divákům tak otevírá prostor k celé řadě paralel s dneškem: k úvahám o současných ekonomických válkách, o obrovských ziscích z přepravy plodin a komodit napříč oceány - ať už jde o základní potraviny nebo vyhledávané drogy - i o nelegálním obchodu s návykovými látkami, který dodnes vzkvétá.

Česká umělkyně Heidi Hornáčková, která se věnuje potravinové ekologii a performativním projektům, našla během rezidenčního pobytu v rámci programu THE NATURE OF US nové spolehlivé spolupracovnice v osobě Aslı Hatipoğlu (Holandčanky tureckého a thajského původu) a Suraie Abud Coaik (Španělské občanky libanonského a uruguayského původu). Všechny tři se dlouhodobě věnují performativním projektům v oblasti potravinové ekologie a společně se zabývají otázkou, proč mnozí z nás tak málo víme o jídle, které jíme – odkud pochází a za jakou cenu. Zároveň je fascinují příběhy, mýty, tradice i vědecké úvahy o potravinách, které získáváme, pěstujeme a vytváříme; oslavují přitom způsob, jakým chutě a zážitky z jídla putují po celém světě.

Tyto zájmy promítají do performativních akcí, které vyvinuly a představily ve střední Evropě – zčásti jako antropologickou přednášku, zčásti jako popularizaci potravinářské vědy a zčásti jako site-specific kuchařskou show spojenou se sdílenými rituály konzumace jídla, do nichž se diváci ochotně zapojují. Diváci jsou vyzváni k tomu, aby „ochutnali krajinu“. Pokrmy a nápoje, jež pro tyto akce připravují, vycházejí z kombinací místních surovin, mezinárodní inspirace a umožňují strávníkům zamyslet se nad historií, tvrdou prací, tradicemi, inovacemi i environmentálními výzvami spojenými se stravováním.

V jejich projektu *ŠLEHAT VÍTR, PRAŽIT HLÍNU, HNÍST MLHU* moderuje každý z čtených kulinářských aktů jedna nebo více performerek z tria. Po úvodních rituálech a společných aktivitách spojených s přípravou jídla následuje performativní hostina. Účastníci jsou během ní vedeni k tomu, aby se navzájem krmili pokrmy, na jejichž přípravě se sami podíleli. Mohli například sbírat místní byliny, které byly následně použity při přípravě asijských knedlíčků gyoza.

Hotové pokrmy jsou servírovány podél velkého stolu. V průběhu hostiny jsou účastníci citlivě vybízeni k tomu, aby sdíleli své zkušenosti s jídlem, jedli společně nebo se navzájem krmili. Tyto jednoduché úkony vytvářejí specifickou atmosféru sdílení a vzájemné péče. Zároveň vedou k hlubšímu uvědomění původu potravin a vztahů, které se kolem jídla vytvářejí.

Multisenzorické performativní události *KDYBY SE MŮJ JAZYK MOHL ROZPROSTŘÍT DO KRAJINY* (autorky: Heidi Hornáčková a Aslı Hatipoğlu) a *ZČERIT PŮDU: ODKRÝVÁNÍ PROSTŘEDKŮ K PÉČI A SOUŽITÍ* (od všech tří umělkýň) intenzivně pracovaly s okolní krajinou. První performance se uskutečnila v okrese Mladé Boleslavi, druhá zase v jižních Čechách. Publikum v obou případech putovalo po venkově, procházelo od stanice ke stanici, kde na ně čekal specifický zážitek související s jídlem a napojí. Tato osvěžení byla obohacena vyprávěním umělkýň, malým výkladem, poezií, hrami, inspiracemi z celého světa a jejich vlastními čarodějnicko-kuchařskými dovednostmi.

Performativní akce, při nichž se divákům podává jídlo a pití, se již dlouho široce využívají k vytváření či posilování komunitního ducha v rámci performativních projektů. Rozdíl spočívá v přímém uplatnění této osvědčené techniky s cílem upoutat naši pozornost zpět na samotný akt konzumace a s ním související sběr potravy, zemědělství, sklizeň, recepty a přípravu jídla, stejně jako na staletí trvající gastronomickou kulturu a příběhy. Všechny výše zmíněné příklady se také vztahují k vzdálenostem, které byly překonány (lidskou migrací, kulturní výměnou a obchodem) při dopravě potravin na trhy a do našich úst.

Otázky

Jak bezpečně a zodpovědně zajistit, aby diváci dostali jídlo nebo pití z neobvyklých zdrojů (s ohledem na alergie, hygienu potravin, s minimálním nebo žádným množstvím plastů či odpadu)?

Takové performativní akce zřejmě vyžadují intimitu a relativně malý počet diváků – existují formy a kontexty, v nichž by se mohly konat pro mnohem více lidí? Jaké jsou užitečné příklady takových akcí?

Jak pracovat s místními potravinami mimo sezónu, když toho moc neroste?

Přímá interakce s krajinou/mořskou scenérií/vodní scenérií.

Následující ukázky umělecké praxe vybraných tvůrců opouští klasické divadelní budovy či ateliéry a pozývají diváky do přímého kontaktu s krajinou, aby skrze site-specific performance intenzivněji prožili okolní přírodu.

Skvělým příkladem takového zážitku je **tektoparty** | performativní procházka krajinou od slovenské choreografky působící v ČR Zden Brungot Svítekové. Diváci se vydávají na svého druhu geologickou exkurzi krajinou, během níž jsou postupně seznamováni s různými geologickými útvary. Například při pohledu z vysokého útesu, odkud se před nimi otevírá výhled odhalující samotné stáří Země. Diváci nezůstávají pouze u pozorování: místo fyzicky prozkoumávají, dotýkají se jí, pohybují se po jejím povrchu i v jejím okolí a všemi smysly vnímají výšku, riziko, gravitaci místa, v němž se nacházejí. Zážitek nás staví tváří v tvář tomu, jak nepatrné místo zaujímá lidská historie a evoluce v porovnání s geologickým časem. Součástí díla je i fyzická interakce tanečníků s okolním terénem – jejich pohyb divákům zprostředkovává hlubší citění sil, které v krajině skutečně působí.

Německý artista, tanečník a ekolog JAKOB JAUTZ ve své pozoruhodné site-specific produkci TRACES (v češtině STOPY) zavádí diváky hluboko do lesa, kde také čerpá ze svých horolezecké zkušeností, avšak zastává i funkci výtvarníka, který pro projekt vytvořil masky a objekty ze dřeva a z dalších přírodnin. Jautz se v projektu TRACES vztahuje k okolním stromům nejen jako přednášející a herec, ale také jako tanečník a akrobat. Jautz doslova tančí ve vrcholcích stromů, šplhá po horolezeckých lanech do neuvěřitelných výšek, aby se pak opět vrátil dolů a přednesl divákům svůj závěrečný monolog.

Také polská choreografka a tvůrkyně performativních událostí Aleks Borys se věnuje praxi procházek v přírodě spojenými s uměleckým obsahem. Její performativní počiny CHOREOGRAPHY OF IMAGINING THE FUTURE jsou postavené na poslechu zvukového materiálu, který divákům pomáhá k představě budoucnosti. Zatímco publikum poslouchá, kráčí a pozoruje krajinu kolem sebe, vizualizuje si skrz své vlastní tělo budoucnost za rok, za pět let, za deset let, za padesát let, za sto let i za tisíc let.

Tuto kombinaci předem nahraného zvukového scénáře a prožívání okolní přírody během skupinové procházky využila také pražská skupina DIVADLO SETKÁNÍ ve svých důkladně propracovaných projektech, které se věnují migraci vlků či medvědů ve střední a východní Evropě. Jejich performance s názvem LOVCI MAJÍ OČI PRO PLÁČ fungují ve vícero verzích v závislosti na místě konání. Například při procházce pražským parkem posloucháme příběhy o noční migraci vlků, stmívá se a ve stínech stromů se zároveň prohání několik psích mazlíčků se svými páníčky. Psi, ne vždy na vodítku, vyprávění o přesunu vlků ještě více umocňují. Procházka v krajině kolem Tater, která se věnuje medvědům, funguje jako komplexní zážitek. V jedné rovině jsme jako diváci získali věcné poznání - autoři vám totiž vysvětlí, proč se medvědi stahují blíže k lidem – farmáři přestali pěstovat brambory a začali sázet kukuřici, což medvědy zatáhlo poblíž lidských obydlí. V druhé části zvukového materiálu posloucháme příběhy o medvědicích, které se marně snaží ochránit svá mláďata před odchytem nebo smrtí. Reálná problematika medvědů a medvědic z prostředí, kde se právě procházíte činí z procházky velmi silný zážitek.

To, co z těchto akcí dělá více než jen procházky přírodou s průvodcem, je umělecký obsah a představitelství. Například akce Svítekové nebo Divadla setkání zahrnují sekvence biomorfismu či jiných ztvárnění přírodních jevů, které předvádějí tanečníci nebo herci před zraky diváků (vysvětlení a příklady takových přístupů najdete níže). Může se však jednat i o interaktivní momenty, kdy účinkující vedou diváky při fyzických aktivitách souvisejících například s geologií, lesní ekologií nebo biologií živočichů. Bez omezení tradičního uspořádání sedadel může být publikum k takovým interakcím přístupnější než obvykle.

Otázky

Co-funded by
the European Union

Jak nejlépe řešit otázky mobility a bezpečnosti publika i účinkujících a odpovědnosti uměleckých a produkčních týmů v přírodním prostředí, kde je mnoho faktorů mimo přímou kontrolu týmu (např. počasí, gravitace, výšky, nedostatek značení, volně žijící zvířata, ochranná opatření atd.)?

Jak lze takové akce vytvářet a realizovat s minimálním dopadem na samotné prostředí, v němž se odehrávají?

Tento druh akce také zřejmě vyžaduje intimitu a relativně malý počet diváků – existují přírodní prvky a lokality, kde by se mohly konat pro mnohem větší počet lidí? Jaké jsou užitečné příklady takových případů?

Interpretace přírodních jevů - zooforphismus a jiná ztělesnění.

Mnozí tvůrci tanečního a fyzického divadla se snaží pomocí lidského těla vytvářet či ztvárňovat chování, včetně tvarů, hlasů a pohybů nelidského života a přírodních sil. Pokud jde o interpretaci zvířat, hovoříme o zoomorfismu. Evidentní volbou je vnější napodobování pohybů a tvarů zvířat, ale rozhodně to není jediná možnost: studium rozdílů mezi lidskou a zvířecí anatomí může při výzkumu a tvorbě osvobodit mysl a inspirovat tvůrce, umělce i diváky k tomu, aby „se ponořili hlouběji“. Tento přístup však může zahrnovat také rostliny (fytomorfismus) i mikroskopický život (mikrobiomorfismus) - ba dokonce i chemické reakce a chování molekul (molekulární ztělesnění) či fyzikální jevy, jako je pohyb tektonických desek nebo meziplanetární gravitační síly. Žánr tance, částečně osvobozený od tyranie „potřeby vyprávět příběh“, nabízí mnoho dramaturgických přístupů, které umožňují umělcům i divákům nabídnout pohledy na vzorce života a vědy, které jsou daleko od lidské zkušenosti a klišé lidských konfliktů. (Tyto možnosti zkoumají i jiné žánry založené na těle, zejména performance.)

A. zoomorfismus

Jak jsem se již zmínil výše, zoomorfismus, tedy proměna lidské postavy ve zvířecí nebo napodobování chování zvířat může jít daleko za pouhou imitaci, kterou si spojujeme například s mateřskou školou nebo s inscenacemi pro malé děti.

Slovenská choreografka Jana Tereková, v současné době působící v Paříži, ve svém projektu *ABNORMAL REPETITIVE BEHAVIOUR* (Abnormální repetitivní chování) demonstruje souvislosti mezi chováním uvězněných zvířat, jako jsou ta v zoologických zahradách nebo ta s ubývajícím životním prostorem, s chováním lidí v zajetí¹.

V související, abstraktnější taneční inscenaci s názvem *FETTERED TO THE MOMENT* předvádějí Tereková a její taneční kolegyně pohyby inspirované konkrétními projevy zvířecího chování – jednotlivými gesty či pohyby jednoho zvířete nebo jeho končetiny – a kombinují je s pohyby odvozenými od mechanických, automatických strojů. Inscenace tak ukazuje celé spektrum lidmi interpretovaných pohybů: od těch, které vycházejí z přírody, až po ty, jež symbolizují méně svobodný svět, v němž efektivita spočívá v nutném, neustálém opakování těch nejdůležitějších pohybů..

Čínská režisérka fyzického divadla Ran Jiao, působící v Praze, vytvořila inscenaci *SPIDER/TURTLE/WE*, v níž diváci sedí na podlaze v tlumeně osvětleném prostoru mezi abstraktními, améboidně vyhlížejícími hromadami vyhozeného secondhandového oblečení. Tyto hromady postupně ožívají – animují je zevnitř původně skryté performerky – a přebírají podobu různých neidentifikovatelných, avšak podivně povědomých hmyzích tvorů. I v tomto případě jde o představení, které potřebuje specifický prostor a omezený počet diváků, neboť performeré potřebují dostatek místa, aby se mohli pohybovat, nabývat tvaru a svým chováním upoutávat pozornost publika. Pokud je osvětlení daného prostoru i další podmínky ideální, stáváme se svědky postupného odhalování podoby těchto navzájem velmi odlišných, dosud neznámých druhů – ty nejprve opatrně naváží interakci s diváky ve svém okolí a nakonec i mezi sebou navzájem, ať už formou hravého souboje, nebo v rámci sexuálního uspokojení či rozmnožování.

B. Jiné biomorfismy a ztělesnění

Řada tvůrců performativního umění nahlíží na přírodní svět a jeho ztvárnění na jevišti abstraktnějším pohledem – snaží se rozebrat vědu na jednotlivé části. Těla performerů se stávají ztvárněním sil, které pouhým okem stěží rozpoznáme: mikroskopického života, chování molekul, atomů a subatomárních

¹ Takové chování zvířat je mnohdy sebezničující a můžeme jej rozpoznat při pozorování zvířat v zoo, jako je například přecházení sem a tam nebo sebezpoškozující bouchání hlavou o tvrdé povrchy či nebo bezohledné nasílí vůči jiným.

částic, či meteorologických jevů, nebo těch, při nichž se hmota přeměňuje v energii. Stačil přitom jen drobná divácká znalost těchto vědeckých oblastí a divák objeví pohyby a děje, s nimiž se běžně v divadle nesetkává.

Netradičním příkladem tohoto přístupu je tvorba Isabelle Schad -například taneční inscenace PIECES & ELEMENTS, v níž se Schad a její tým inspiroují spíše vědou minulosti, dobou, kdy se svět ještě dělil na živly vody, země, větru a ohně, než moderní vědou. Toto dávné rozdělení, byť stále pulzující, se stává pozoruhodným zdrojem pohybového slovníku pro středně velký soubor osmi až deseti tanečníků, kteří se pohybují a chovají v souladu s přírodou, aniž by upadli do pouhé imitace. Úvodní sekvence, patrně inspirovaná vzduchem, větrem a proměnlivým počasím, nabízí poutavé, neustále se proměňující vzorce: těla se kreslí do smyček, houpou se, víří, rozptylují se a znovu spojují – jednou jako jeden celek, jindy v menších skupinkách.

Velmi zvláštní, až surrealistické taneční představení Alicy Minar, která se možná inspirovala workshopy Isabelle Schad, nese název WOODS WON'T VAPORIZE (Lesy se nevypaří). Větší skupina tanečníků a performerů na jevišti vytváří tvary a vzory, které se mi zpočátku jeví být inspirované chováním molekul než čímkoliv, co bych spojoval s lesem. Co ale znamenají ty záhadné, davidlynchovské masky, které tanečníci nosí – kameny a minerály? Kousky dřeva, kořeny? Nebo něco ještě méně rozpoznatelného? Jsou snad ty postavy jakýmsi silami lesního podrostu – ne přímo mýtickými bytostmi lesa, ale spíš jeho neviditelnými aktéry, které si běžný člověk bez znalosti biologie nedokáže ani představit? A co ty dlouhé papírové nebo lepenkové tyče, pruhované barvami, které performeré nosí – místy rovnoměrně rozestavené ve stejných odstupech, jinde sobecky nahromaděné u jednoho z nich? Vidíme tanečníky, jak leží na podlaze a tyčemi společně skládají téměř přesné geometrické vzory, vzápětí vyskočí a s tyčemi rychle prolétají jevištěm. Jako bychom sledovali naléhavou potřebu ten záhadný materiál přemístit. Možná jde právě o ony biogeochemické živiny – nějaké látky, prvky, enzymy, molekuly vody? – které pohánějí nezastavitelnou sílu lesa, když je ponechán sám sobě a může konat své vlastní procesy. Tahle inscenace rozhodně nenabízí snadné odpovědi, ale diváky, kteří mají rádi hádanky, zve k přemýšlení o procesech, jaké obvykle slýchají od biologů a lesních ekologů. Pro mě osobně to byla zcela nová jevištní ikonografie lesních sil – jakési post-pohádkové vyprávění o skutečných silách lesa.

Dalším velmi enigmatickým performativním počinem, které si zaslouží pečlivou pozornost, je taneční inscenace BLOT (Body Line of Thought) od choreografického dua Simony Deaconescu z Rumunska a Vanessy Goodman z Kanady. Zde se dvě nahé tanečnice (na sobě mají pouze měřiče srdečního tepu) objevují v zářivě bílém prostoru připomínajícím laboratoř. V představení BLOT jsou těla samotných performerů podrobena symbolické dekonstrukci na jednotlivé části. Výše zmíněné přístupy performativní přednášky a „in/out“ jsou použity souběžně s tancem a jednáním na jevišti. Jeden efekt je upoutání pozornosti publika na skutečnost, že těla performerů se z velké části skládají z mikrobiálních organismů, a dokonce i na to, že performerky ve skutečnosti nejsou nahé. Naše kůže je vždy totiž pokryta vrstvou bakterií. Účinkující provádějí různé fyzické aktivity, například skákání přes švihadlo, během kterého si měří tep a komentují objem vznikajícího potu i sůl, kterou tělo potřebuje k fungování. Během těchto i jiných aktivit spolu performerky komunikují jak mezi sebou, tak s publikem, přičemž kombinují formát performativní přednášky a přístupy „in/out“. Díky tomu si uvědomujeme, že tělo není tvořeno jen obrovským množstvím organismů, ale že je závislé na minerálech, o nichž jsme buď nevěděli, nebo jsme je považovali za samozřejmost. Pozoruhodným biomorfním aspektem představení BLOT je však pohybový slovník, který jeho tanečníci používají a který se liší od většiny choreografií, na které jsme zvyklí. Když účinkující zaujmají neobvyklé pozice – sedí bokem na podlaze, opírají se o ruce a kolena nebo se napůl předklánějí, jako by je trápily bolesti břicha či křeče, vidíme, jak se jim začínají vlnit břicha a žaludky. Tento pohyb jako by se šířil do jejich páteře a končetin a vedl je k tomu, aby dělaly kroky, a jejich končetiny se pohybovaly do úhlových formací doprovázených náhlými, trhavými pohyby horní části trupu. Vzniká dojem, že tyto pohyby jsou generovány přímo mikrobiomem ve střevech samotných tanečnic. Málokteré taneční představení se může pochlubit tím, že je choreografováno bakteriemi... Inspirativní je na této inscenaci také střídání, ale účinné využití generovaného textu promítaného na zadní stěnu jeviště, který divákům přináší jednoduchá fakta o mikroorganismech v nás i kolem nás. Alespoň část publika, které sledovalo tuto pozoruhodnou a inovativní kombinaci vědeckých faktů, jedinečného pohybového slovníku a drsně upřímné inscenace, zažila cosi jako estetické uchvácení.

V nové inscenaci SEANAUT v ČR působící choreografky Caroliny Arandiy a jejího souboru (koprodukce projektu THE NATURE OF US) se sólová tanečnice a průzkumnice ponoří do hlubin oceánu, aby nám zprostředkovala zážitek hloubky, tmy, světla pronikajícího shora, vln a pohybů, mijejících se vodních tvorů i pocitu úžasu nad tajemnými silami oceánu. Tyto síly oceánu v nás vyvolávají kombinace neustále se proměňujících světelných efektů, zvukové kulisy – ta vychází stejně tak z rytmických změn jako z přehrávaných nahrávek vln a vody – a choreografie sólové tanečnice Sabiny Bočkové, jež je naší průvodkyní podmořským světem. Někdy je potápěčkou, jindy rybářkou, jindy snad ani ne rybou, ale spíš silou, která propojuje hejno převalujících se ryb nahoru a dolů, doleva a doprava. Jindy si uvědomujeme, že její nehybnost, proložená náhlými pohyby po širokém jevišti, evokuje podmořské proudy a náhlé výkyvy, které na hladině obvykle vnímáme jen jako vlny. Umělecký tým zde pracuje jako kolektiv malířů a celý zážitek připomíná hodinu strávenou rozjímáním nad sérií vrstevnatých maleb moře; pokud jim věnujeme plnou pozornost, zavedou nás hluboko pod jeho hladinu.

Taneční inscenace OLD POND (Stará tůň) maďarské tvůrkyňě Zsuzsy Rozsavölgyi představuje tři tanečnický jako mikroorganismy, které drtivá váha vody přitlačuje ke dnu rybníka či mořského dna. Rozsavölgyi vycházela ze svého dlouholetého studia lidské anatomie, kterou srovnávala s anatomii jiných organismů, a z poznání jejich odlišných schopností. Na tomto základě vytvořila taneční inscenaci inspirovanou pohyby mikroskopických vodních organismů.

Vidíme kompozici, která začíná životy pod tak neuvěřitelným tlakem, že se těla sotva dokážou odlepit ode dna; postupně ale bojují a vibrují, až nakonec naberou sílu se zvedat a uvolnit se do světa pohybu, vzájemné hry a nakonec svobody a transcendence. Nakonec vidíme trojici tanečnicků, jak se točí, víří a navzájem se zvedají do světa světlých, svobodných možností – do těch vrstev vody, kde se mísí slunce, vzduch a voda.

Na těchto příkladech je pozoruhodné – ať už se jedná o ztvárnění méně zřejmých, nepřímo pozorovatelných přírodních jevů, nebo o flóru, faunu či mořský život, které jsou laikům pravděpodobně bližší – že spíše kladou otázky, než aby pouze předváděly rozpoznatelné tvary či pohybové vzorce. Každý z nich nás přiměje k mírnému zamyšlení, odhaluje nám svou inspiraci jen postupně a v ideálním případě podněcuje diváky k úvahám, k hlubšímu zkoumání či dokonce k vlastnímu bádání.

Otázky

Jaké zoomorfní přístupy existují kromě prosté „napodobování“ zvířecích tvarů a pohybů?

Jakou inspiraci pro tanec a performanci skýtají kolektivní pohyby těl, jako jsou zvířata ve stádech, hejnech, smečkách, hejnech ryb, rojích, rojích nebo rodinách, či jejich migrační vzorce po celém světě?

Pokud se interpretují složitější vědecké jevy, měly by být doprovázeny písemnými materiály a letáky, které vědu „vysvětlují“? Nebo by se z tohoto důvodu měly využít performativní přednášky či techniku „in/out“ popsané výše? Nebo by inscenace měla nechat věci nevysvětlené a vyzvat diváky, aby se pustili do vlastního bádání?

Věnovat přírodě hlas v lidských rituálech.

Jiný přístup volí středoevropští tvůrci v oblasti tance a divadla, kteří pracují s rituály a jejich transformací. Některá z těchto děl se do jisté míry odkazují na pohanské, například staroslovanské rituály, a připomínají tak, že ještě donedávna se lidské rituály často týkaly právě přírody. Jiná díla zase čerpají spíše z politických rituálů, jakými jsou soudní procesy nebo zasedání parlamentů.

Projekt Alicy Minar a Doroty Michalak LUSH BLAST v indoorové verze s podtitulem Taming the Untamed (Zkrocení nezkrotného), proměňuje jeviště v místo rituálu: střídají se v něm sekvence radikální pomsty za „vraždu“ lesních oblastí se sekvencemi intimní vzájemné péče a souznění. Zejména závěrečná část produkce s explozivním nahým tancem tří účinkujících působí jako bouřlivá oslava sjednocující síly přírody připomínající shromáždění mocných, rozhněvaných mladých žen, které jsou představitelkami agrárního kultu uctívajícího přírodu, někde v lese.

Experimentální fyzicko-divadelní performer a analogový hudebník Pasi Mäkelä ve svém díle FUGK (zkratka pro „Finno-ugric garage kabuki“) odkazuje na různé druhy rituálů a sám je také předvádí. Odvážně propojuje finský rituál lovu medvěda Karhun Peijaiset – zpočátku se objevuje jako starý divoký maskovaný medvěd, který nás před divadlem zve do své jeskyně – s tradicemi kabuki. V této fúzi přístupů se mu daří vesele parodovat současné divadelní praktiky. Komika, kterou na jevišti vytváří, však nezakrývá jeho naprosté odhodlání propojit své tělo nejen se sdílenou lidskou zkušeností, ale i s přírodními silami – včetně starého, loveného medvěda. Mäkelä je fyzicky zdatný performer, pohybuje se obratně a precizně v úzkém performativním prostoru, kde je diváky obklopen ze všech stran. Používá přitom sérii různých masek a kostýmů, které působí jako nelehká překážka zabraňující mu pohled do prostoru. I přesto Mäkelä předvádí gesta, skoky, kotouly i náhlé změny pohybů, jež působí stejně spontánně a nebezpečně jako u akrobata. Specifické pro tvorbu tohoto umělce působícího v Praze je také práce s kolektivním tělem, které popisuje (analogicky k podvědomí) jako „sub-body“ neboli „pod-tělo“. Tento koncept je ovlivněn jeho osobními zkušenostmi z dob studií divadelního umění v souvislosti s tradičními pohřebními transovými rituály v africké Zambii.

Polská choreografka Aleks Borys spojila síly s maďarskou umělkyní, právničkou a autorkou performancí Viktorií Kaslik a společně vytvořily rituál AGENCY OF AMBER, v němž se zavázaly dát hlas neživému předmětu – jantaru. Jedná se o velmi specifický druh kamene, který vzniká milióny let, a to pouze za velmi specifických ekologických podmínek. Dvojice umělkyň provádí obřad, v němž pomocí legislativní fikce přiznávají jantaru skutečná práva. Rituál začíná společným popíjením bylinkového čaje a pozváním diváků k usednutí kolem malého podstavce, kde se celý obřad odehrává. Performerky přednáší text o zákoně a o zrušení starověkého římského práva, které neposkytuje žádné právo přírodním jevům.

Na základě této zkušenosti z performance AGENCY OF AMBER na akci Sobotní Bazaar v roce 2025, vytvořila Viktória Kaslik další rituál s názvem DANDELION FEAST² (nebo „Slavnost pampelišek“). V DANDELION FEAST vystupuje Viktória Kaslik ve speciálních šatech a vypráví příběh o tom, jak se stala právničkou a přibližuje divákům rituál, kterým byla přijata do maďarské advokátní komory. Následuje vysvětlení, proč se rozhodla věnovat se zákonům přírody namísto zákonům lidským. Poté už se performance přestává věnovat lidskému osudu a Kaslik věnuje pozornost všudypřítomné rostlině pampelišce, nikoliv tedy jantaru, jako tomu bylo v předešlé verzi. O pampelišce vypráví příběhy, popisuje její využití v kuchyni, kosmetickém průmyslu a také zmiňuje její léčivé vlastnosti. Pampeliška se během tohoto rituálu stává středobodem všeho dění; je nám nabídnut pampeliškový čaj a na závěr jsme vyzváni, abychom uznali význam, důležitost a sílu této rostliny. Ačkoli se tento performativní přednáškový aspekt rituálu zaměřuje spíše na tradiční lidové interpretace využití a účinků pampelišek než na botanickou vědu, jde přesto o fenomenologické setkání s rostlinou – všudypřítomnou, dnes často odbytou jako plevel, a přitom skrývajícím vlastnosti, příběhy a síly, které předchozí generace uchovávaly v lidovém podání. Nad tím vším ve vzduchu stále visí Viktoriin osobní příběh spolu s jejím výkladem lidských zákonů a oddanost

² Projekt mj. uváděla v rámci akce RE:SHAPE LAB projektu NATURE OF US na ostrově Sobieszewo nedaleko Gdaňsku.

Co-funded by
the European Union

zákonům přírody, což podněcuje k zamyšlení. Na závěr nám Viktória předává knihu, do níž shrnula své poznatky o zdánlivě nevýznamné pampelišce.

Portugalská umělkyně Marie Lucie Cruz Correia vytvořila performance s názvem VOICE OF NATURE: TRIAL (v češtině: HLAS PŘÍRODY: SOUDNÍ PROCES), která se konala v srpnu 2019 na festivalu Mladí levi ve slovinské Lublani, a to v budově radnice, v místnosti, kde se mimochodem přijímají zásadní městská rozhodnutí.

Publikum je usazeno v kruhu kolem velké mapy světa nakreslené na podlaze, čímž se narušuje obvyklá hierarchie prostoru. Inscenace jde přímo k jádru věci: nutí nás převzít plnou odpovědnost za životní formy naší planety tím, že jim dává hlas – nebo mluví jejich jménem. V první polovině jsme tu hlavně proto, abychom naslouchali. Nebo jsme tu snad proto, abychom soudili? Jedná se totiž o soudní případ – nebo přinejmenším o jeho napodobeninu. Oslovuje nás moderátorka akce, která nás vyzývá, abychom zvážili případ přírody a možnosti, jak ji právně chránit. První polovina představení je přímou výzvou místním odborníkům, aby se ozvali a sdělili nám, co můžeme udělat pro zastupování a ochranu přírody – jak u soudu, tak mimo něj. Vyslechneme si skutečnou slovinskou právničku, která sedí mezi námi a jejíž specializací je právní zastupování přírody, a to v míře, v jaké to (lidský) zákon dovoluje. Od ní se dozvídáme, že zásadním problémem je důkaz: jak u soudu dokážeme, že ta či ona firma vědomě způsobila ekologickou škodu? Kouřící komín totiž není tak jasným důkazem jako „kouřící zbraň“, tedy nezvratný důkaz. Právnička přesto obhájuje pokračování v podávání žalob k soudu a uvádí příklady, kdy byly ve slovinských soudech potrestány případy úmrtí medvědů či vlků. Mnohem těžší je ale úspěšně stíhat ty největší znečišťovatele. Moderátorka se proto obrací na dalšího místního odborníka v sále, aktivistu, který navrhuje na soudy nečekat, ale protestovat přímo, přitahovat značnou pozornost médií k environmentálním tématům a zároveň přímo lobovat za novou legislativu. Pokud soudy nedokážou dát přírodě hlas, je na nás, abychom to udělali na radnicích, v parlamentech, v médiích a v ulicích. Druhá polovina představení se pak zaměřuje na manipulaci s předměty umístěnými před námi a na interakci s nimi – o tom se dočtete v následující části...

Všechny lidské rituály uvedené v těchto příkladech – od rituálů vzájemné podpory a ochrany komunit až po pohřební obřady, od čajových obřadů po slavnostní přísahy a soudní řízení – vždy obsahovaly performativní prvky, včetně speciálních kostýmů, předepsaných postupů, vymezených prostorů či míst, oficiálních projevů či prohlášení a dokonce i formalizovaných pohybů, ne-li přímo tance. Nyní tvůrci performancí využívají svou představivost – a představivost svého publika – k tomu, aby prostřednictvím nové interpretace těchto rituálů přesměrovali lidskou pozornost na otázky související s přírodním světem a potenciálně i s přírodními vědami.

Otázky

Které další sociální, politické, právní nebo obchodní rituály prováděné lidmi lze v performativních projektech využít nebo z nich čerpat, aby se přírodním silám dostalo alespoň hlasu, nebo dokonce práv?

Přímý kontakt s přírodními objekty jako součást inscenace.

Mnoho tvůrců divadelních představení pozorovaných ve střední a východní Evropě se rozhodlo přenést do divadelního prostoru přírodní předměty – větve, listy, rostliny, mech, mořské živočichy či jejich pozůstatky, kameny, hlínu, části zvířat a další – a v některých inscenacích je kombinují s předměty vytvořenými člověkem. Umělci s těmito předměty manipulují, nosí je na sobě nebo je využívají jako rekvizity; obecně se však snaží jim v představení propůjčit vlastní, svébytnou roli. V jiných případech je možnost pracovat s těmito materiály svěřena přímo publiku. Jak to v divadle bývá, věci a hmoty zasazené do takového rámce nabývají intenzivnějších významů.

V inspirativním dílu YOU ARE SAFE od polské taneční tvůrkyně Agaty Siniarské, tři nahé tanečnice-performerky sedí na pískovém ostrůvku na jevišti, kde nejsou vystaveny interakci s muži ani jejich pohledům (s výjimkou těch v hledišti). Chovají se osvobozeně, hravě. Jejich první interakcí s předmětem je samotný písek, se kterým si hrají a házejí ho do vzduchu, čímž vytvářejí zajímavý světelný efekt. Manipulují také s obrovským pláštěm z plastu, na kterém celý ostrov leží. Později performerky, klečící na ostrůvku, zpívají a pracují – téměř obřadně – a skládají z barevných plastových předmětů květiny. Tato závěrečná scéna, během níž umělkyně vytvářejí zahradu rozmanitých umělých květin, vyvolává dojem, že sledujeme poslední ženy na Zemi, které vzdávají hold ztracené přírodě.

Druhá polovina představení Marie Lucie Cruz Correia s názvem VOICE OF NATURE: TRIAL je více zaměřena na smysly, a to konkrétně na hmat. Nejprve naši pozornost upoutá moderátorka, a to k velké mapě na podlaze před námi: jsme požádáni, abychom označili, které části planety možná nejvíc potřebují naši podporu. Někteří umístí hrsti zeminy – poskytnuté v obrovské krabici – na určité kontinenty, zejména nad Amazonii a Sibiř. Brzy nám je přinesena velká sbírka nejrůznějších přírodních i umělých předmětů a rozložena po okraji mapy, abychom si je mohli očípat a osahat. Nabízí se otázka, zda tu předměty fungují jako důkazní materiály v soudním řízení. Zatímco některé z nich, jako mech a větve, vypadají, že pocházejí z místního slovinského lesa, jiné – jako například plastový květináč s petrželkou, losos a celá chobotnice – jsou zjevně z obchodů s potravinami. Jsme vyzváni, abychom se nad těmito předměty zamysleli. aký je jejich hlas? Co se nám snaží sdělit? Tato část představení vyzývá diváky k větší aktivitě, jsme ochotni komunikovat s přírodními předměty v improvizované soudní síni? Jak se akce chýlí ke konci a my si otíráme zašpiněné ruce, moderátorka nás vyzývá k podpisu smlouvy, v níž jednotliví diváci zapíšou, jaké kroky v budoucnu podniknou, aby aktivně zabránili poškození ekosystémů nebo zlepšili stav těch již poškozených. Závěrečným aktem celé performance je podpis diváka na konci smlouvy, kterou si mohou vzít domů.

Inszenace Kate McIntoshové IN MANY HANDS, která byla také uvedena na lublaňském festivalu Mladi levi v roce 2019, má rovněž komunitní charakter, ale kromě krátkého úvodu, která je pronesen mimo prostor samotné performance, v ní nezazní ani slovo. Diváci jsou před vstupem do hlediště vyzváni, aby si umyli ruce, a poté vstoupí do prostoru se třemi dlouhými stoly pokrytými bílými ubrusy, uspořádanými do jakéhosi trojúhelníku; u nich mají usednout, pokud možno ne vedle někoho, koho znají. Diváci jsou velmi jemným způsobem vyzváni, aby si prohlédli navzájem ruce, a pak se překvapivě i mnozí z těch, kteří nemají rádi interaktivní představení, zcela přirozeně ocitnou v situaci, kdy se drží za ruce. Kate McIntoshová a její asistenty pak po stole divákům nenásilně předávají různé předměty z ruky do ruky, a my je po chvíli podáváme dál. Není k tomu přidán žádný komentář a objektům není vnucován žádný význam, kromě toho, že jejich výběr a pořadí bylo předurčeno samotnou umělkyní. Význam v nich ale může objevit divák sám, pokud chce. Mnoho předmětů je převzato z přírodního světa, peří, malá lebka hlodavce, minerály, zkamenělé exkrementy či bláto. Jiné jsou vytvořeny člověkem – námořnické lano nebo barvivo v prášku. Nejprve se jedná o předměty s jasnou vizuální formou, postupně jde spíše o textury, vlhkost, vůni i zápach... Diváci si možná v duchu kladou otázky: jaký je mezi nimi vztah? Co to všechno znamená? Manipulujeme s nimi stejně, jako zacházíme s přírodními produkty světa kolem nás? V rámci tohoto meditativního, kontemplativního představení o našem vztahu k okolnímu světu vzniká pocit sdíleného společenství a vyvstává mnoho otázek o předmětech, které bereme za své, vyrábíme a vyhazujeme – a nikdo neopouští sál s čistýma rukama.

Následující dílo, ve kterém ožívají reálné předměty z každodenního života a nabývají nových významů je dílem běloruských umělkyně tvořících ve střední Evropě. Kolektiv PYL se sídlem v České republice tvoří Marie Komarová a Světlana Silich spolu s Annou Romanovou a Němkou Theresou Schrezenmeir. Společně vytvářejí performativní události, v nichž se nesčetné množství nalezených umělých předmětů skládá a přeskupuje tak, aby vytvořilo iluzi živých organismů. V pozoruhodném představení REALITY SURFING jsou vyřazené krabice od iPhoneů a produktů Apple, umělé houby a malé elektronické součástky sestavovány nečekanými způsoby, aby na jevišti vytvořily jakousi umělou mořskou krajinu, kde se mnoho neživých předmětů pohybuje z vlastní vůle, jako by byly živé. Stará i nová technologie zde tedy nahrazuje život stále méně přítomných mořských tvorů. Ironií je, že nic z toho, co vidíme na jevišti, (kromě účinkujících) není ve skutečnosti živým tvorem.

Světlana Silich šla ještě dál a spolu se svou krajankou Yaninou Arlovou – scénografkou a režisérkou studující na pražské divadelní akademii DAMU – založila novou skupinu s názvem Ghost Compost Collective, která spojuje performativní a výtvarné umění. Myšlenkou kolektivu je pracovat s metodami „udělej si sám“. Kolektiv uvažuje o poshumánním životě a to vše s ironickým odstupem, přičemž akcentují procesy vzájemného porozumění mezi lidským a mimolidským světem. Dále se zaměřují, jak tyto vztahy mohou přinést nové způsoby jednání ve vztahu k okolnímu světu.

Uskupení Ghost Compost Collective plně využilo příležitosti uměleckého pobytu projektu THE NATURE OF US v polském Gdaňsku, kde zkoumali vztah člověka k moři. Poté, co na okolních plážích objevili velké množství plastového odpadu i různých přírodních materiálů, a díky úzké spolupráci s vědeckými poradci Maxem Rykaczewskim a Jakubem Fikowiczem-Kroškem z Fakulty mikrobiologie Gdaňské univerzity rozhodly se prozkoumat myšlenku plastu jako membrány. Naše těla jsou samozřejmě plná membrán, z nichž některé jsou určeny k zadržování vody, jiné naopak k jejímu odvodu. Srovnáním lidských, biologických membrán s těmi vyrobenými z plastu se dvojici podařilo vytvořit instalace, které nás vybízejí ke srovnání: na jedné straně nových, umělých membrán, jež jsme vytvořili a pak vyhodili do moře, na druhé straně těch membrán, díky nimž jsme dokázali totéž moře kdysi opustit. Výsledkem byla dočasná instalace NATURE OF US ART/SCI RESIDENCY PRESENTATION Světlany Silich a Yaniny Arlové v rámci konference RESHAPE LAB v Gdaňsku. V sérii miniaturních stanovišť uvnitř instalace se dozvídáme o voděodolnosti plastu a vidíme srovnání mezi plastovým odpadem sebraným na plážích a ostatky mořských živočichů. To vše nás vede k úvaze, že tyto plastové zbytky jsou jako duchové.

Pozdější navazující instalace DUCHOVÉ OCEÁNU V NÁS, kterou Ghost Compost Collective vytvořil pro Bazaar Festival v roce 2026, se zabývá jinou formou plastového odpadu: jde o obrovský, voděodolný plovoucí plastový ostrov s palmou sestavenou z plechovek nápojů a plastových listů. Z textu nad instalací si dozvídáme, že kdyby byl tento plastový ostrov skutečně vypuštěn na moře, mohl by sloužit jako durativní performance, přičemž by jeho rozklad trval stovky či tisíce let...

Je těžké si nevšimnout, že ve všech zde zmíněných projektech, včetně těch, které přibližují přírodní objekty, figurují také plasty. Zatímco se dozvídáme, že biologická rozmanitost klesá v důsledku zmenšujících se stanovišť, pesticidů, průmyslového znečištění, monokultur a stoupajících teplot, všude kolem nás pozorujeme explozivní rozmanitost barevného plastového odpadu. Zatímco některé projekty naznačují temnou budoucnost bez přírody tím, že z plastů a jiných umělých jednorázových materiálů vytvářejí napodobeniny přírody, jiné nás vybízejí k zamyšlení nad významem plastů a přírodních materiálů v jejich vzájemném kontrastu tady a teď. V obou případech vidíme přírodní svět plný stop lidského působení...

Otázky

Jaké zážitky lze nabídnout divákům, aby se jejich smysly zostřily?

Jak může takové zostření prohloubit pochopení naší existence jako součásti přírodního světa?

Jak máme v našich performativních projektech, stejně jako v našich ekonomikách a životním prostředí, zacházet s plasty?

ZAVĚR

Šest přístupů nastíněných v tomto článku ukazuje jakýsi pohyb lidí směrem do krajiny a vybízí nás, abychom do ní vyrazili a přinesli si zpět do svých životů silnější vztah k přírodnímu světu. Na začátku této cesty nás performativní přednáška a přístupy „in/out“ seznamují s určitými tématy souvisejícími s přírodními vědami nebo s naším osobním vztahem k nim. Následuje nabídka ochutnat tato témata prostřednictvím jídla a pití, které jasně souvisí s přírodním světem. Dalším krokem je nechat se vést ke skutečnému fyzickému prožitku v krajině, který s těmito tématy souvisí. V určitém okamžiku mohou být předvedeny konkrétní ztvárnění zvířecího, biologického či vědeckého světa z této krajiny, což nás podnítl klást otázky nebo toužit dozvědět se více. Pátý přístup nás vyzývá, abychom v naší kultuře zachovali místo pro přírodu a začlenili přírodní svět do našich lidských rituálů. V neposlední řadě zaznívá výzva, abychom společně prozkoumali materiál, které jsme si z této cesty přinesli zpět: nejen přírodní objekty, ale i zbytky našeho způsobu života, které nám zakrývají výhled na přírodní svět.

Toto pomyslný pořadí je samozřejmě jen jednou z možných variant a existují desítky dalších způsobů, jak tyto možnosti kombinovat.

A existuje ještě mnoho dalších přístupů, které lze přidat. O některých z nich jsem se zmínil v samostatném textu pro studenty kurzu „Umění v dobách krize“ na Akademii múzických umění (HAMU) v Praze. Tento text, rovněž s využitím příkladů děl ze střední a východní Evropy, se zabývá základními přístupy, mezi něž patří: aktivace publika prostřednictvím představení v kruhovém uspořádání hlediště (ve stylu arény), přístupy site specific, možnosti přímého zapojení přírodovědců do procesů tvorby představení a využití literárních žánrů, jako je spekulativní fikce, při tvorbě performativní události o přírodním světě.

Ještě více témat bude pokryto v budoucích textech. Určitě bychom mohli zahrnout přístup queeringu životního prostředí, který spočívá v čerpání inspirace z hravého podryvání tradičních genderových rolí v dragových praktikách, abychom hravě podryvali tradiční role v lidských vztazích k přírodě, jak je vidět v představení Sonji Pregradové O.

Další důležitou částí by bylo crowdsourcingové financování ochrany životního prostředí, jak ho praktikuje například Nico de Transilvania (Nicoleta Carpineanu), rumunská DJka, producentka a environmentální aktivistka, která prostřednictvím své umělecké tvorby získává finanční prostředky na ochranu karpatských lesů.

Partnerka projektu Nature of Us, dramaturgyně a badatelka Maja Hriesik upozornila na potřebu věnovat samostatnou část samotným výzkumným přístupům.

Vzhledem k tomu, že se projekt „Nature of Us“ ve svém cyklu 2024–2026 chýlí ke konci, těšíme se, až budou všechny tyto zmapované přístupy zpřístupněny tvůrcům tance a performancí i výzkumným pracovníkům. Očekáváme také vznik vzdělávacích a mentorských programů, které v budoucnu podpoří spolupráci mezi tancem, divadlem a přírodními vědami.

Co-funded by
the European Union

Kredity

Zsuzsa Rózsavölgyi (HU): ANTROPODENY

Datum a místo 1. uvedení: 30. srpna 2021, Divadlo Ponec v rámci Bazaar Festivalu, Praha

Koncepce, účinkuje: Zsuzsa Rózsavölgyi

Hudba: Ryan Seaton

https://www.instagram.com/p/CfoTWvGoDFq/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=NTc4MTlwNjQ2YQ==

Petra Tejnorová, Tereza Ondrová (CZ): GEO

Datum a místo premiéry: 7. října 2023, PONEC – divadlo pro tanec, Praha (uvedeno v rámci festivalu 4+4 dny v pohybu)

Autor (koncepte a choreografie): Petra Tejnorová, Tereza Ondrová, Monica Gillette

Účinkující: Tereza Ondrová (za zvukové a vizuální asistence tvůrčího týmu: Jan Čtvrtník, Michal Cáb, Michal Kindernay, Daniel Kozlík)

Koprodukce: Temporary Collective, PONEC – divadlo pro tanec a festival 4+4 dny v pohybu

Podporovatelé: Evropská unie prostřednictvím Národního plánu obnovy, Ministerstvo kultury ČR, Hlavní město Praha, Státní fond kultury ČR; partneři projektu: Tanec Praha, HELLERAU – European Centre for the Arts, Rezi.dance Komařice, O Espaço do Tempo

<https://temporarycollective.cz/projekt/geo/>

Sergiu Matis (RO/DE): EXTINCTION ROOM: HOPELESS

Datum a místo premiéry: 20. září 2019, WASP Working Art Space and Production, Bukurešť, Rumunsko

Autor (koncepte, choreografie a zvuková stopa): Sergiu Matis (koncept a choreografie), AGF aka Antye Greie (hudební instalace a originální kompozice), Philip Ingman, Sergiu Matis a Mila Pavičević (texty a rešerše ptačích druhů)

Účinkující: Sergiu Matis, Nicola Micalef, Kinga Ötvös / Manon Parent, Martin Hansen

Koprodukce: 4Culture Association (Bukurešť), WASP Studios a evropská síť apap – FEMINIST FUTURES

Podporovatelé: Evropská unie prostřednictvím programu Kreativní Evropa, Rumunský národní kulturní fond (AFCN), berlínský Senátní úřad pro kulturu a Evropu (Senatsverwaltung für Kultur und Europa), německý vládní fond NEUSTART KULTUR (v rámci iniciativy TANZPAKT RECONNECT) a síť Life Long Burning (LLB)

<https://vimeo.com/823680329?share=copy&fl=cl&fe=cj>

<https://archive.lifelongburning.eu/projects/events/e/sergiu-matis-extinction-room-hopeless-5.html>

<https://divadloponec.cz/cs/extinction-room-hopeless>

<https://latitudescontemporaines.com/en/agenda-festival/extinction-room-hopeless/>

Neja Tomšič (SI): OPIUM CLIPPERS (v raných verzích též jako Tea for Five: Opium Clippers)

Datum a místo premiéry: 17. ledna 2017, komunitní prostor Ziferblat, Lublaň, Slovinsko

Autor (koncept, texty a ilustrace porcelánu): Neja Tomšič

Účinkující: Neja Tomšič (za asistence keramičky Anji Slapničar při přípravě čajového obřadu a za participativního zapojení sedících diváků)

Koprodukce: Gledališče Glej (divadlo Glej, Lublaň) a MoTA – Museum of Transitory Art

Podporovatelé: Ministerstvo kultury Slovinské republiky, Městská samospráva Lublaň a evropská platforma a síť pro nezávislé performativní umění

<https://www.glej.si/en/opium-ships>

Kolektiv Coven of Tongues: Heidi Hornáčková, Aslı Hatipoğlu, Suraia Abud Coaik (CZ/NE/ESP): ŠLEHAT VÍTR, PRAŽIT HLÍNU, HNÍST MLHU

Datum a místo premiéry: 26. března 2025, UMPRUM Kafkárna, Praha

Autor (koncept a kulinářská kompozice): Heidi Hornáčková, Aslı Hatipoğlu, Suraia Abud Coaik

Účinkující: Heidi Hornáčková, Aslı Hatipoğlu, Suraia Abud Coaik (za participativního zapojení publika)

Co-funded by
the European Union

Koprodukce: Bazaar Festival a UMPRUM (Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze)
Podporovatelé: Ministerstvo kultury ČR, Hlavní město Praha, Státní fond kultury ČR
<https://www.bazaarfestival.cz/program/asli-hatipoglu-trth-heidi-hornackova-cz-a-suraia-abud-lbuybrslehat-vitr-prazit-hlinu-hnist-mlhu>

Heidi Hornáčková a Aslı Hatipoğlu (CZ/NE): KDYBY SE MŮJ JAZYK MOHL ROZPROSTRÍT DO KRAJINY

20. března 2024 v rámci Bazaar Festivalu - Studio ALTA a Cabin Studio Pěčice

Koncept a umělecké vedení: Heidi Hornáčková a Aslı Hatipoğlu.

Kulinářská kompozice a foraging: Heidi Hornáčková a Aslı Hatipoğlu.

Keramika a nádobí: Speciálně navržené sety pro smyslovou večeři (vytvořené ve spolupráci s lokálními tvůrci a autorkami).

Produkce: Bazaar Festival (v rámci programové sekce Sdílení odvážné praxe).

Koprodukce a rezidenční podpora: Studio ALTA (Praha) a Cabin Studio Pěčice (střední Čechy)

<https://goout.net/en/if-my-tongue-could-stretch-into-the-landscape/szqdyxw/>

Heidi Hornáčková, Aslı Hatipoğlu, Suraia Abud Coaik (CZ/NE/ESP): ZČEŘIT PŮDU: ODKRÝVÁNÍ PROSTŘEDKŮ K PÉČI A SOUŽITÍ

Autorky, účinkující: Heidi Hornáčková, Aslı Hatipoğlu, Suraia Abud Coaik

Koprodukce: Live Performance Bazaar & Rezi.dance Komařice

Podporovatelé: Platforma The Nature of Us, Evropská unie prostřednictvím programu Kreativní Evropa,

<https://www.bazaarfestival.cz/novinky/letni-performativni-zastavka-na-sklizni-v-komaricich>

<https://www.instagram.com/p/DM-s1w4RI1A/?hl=el>

Zden Brungot Svíteková (SK/CZ - ve spolupráci se spolkem OSTRUŽINA z.s.): . tektoparty (Performativní procházka krajinou)

Datum a místo premiéry: 6. října 2022 (premiéra pro krajinu) / 8. října 2023 (oficiální premiéra pro veřejnost), Prokopské údolí / Žvahov, Praha

Autor (koncepte a choreografický výzkum): Zden Brungot Svíteková, Matthew Rogers

Účinkující: Zden Brungot Svíteková, Matthew Rogers, Marek Menšík, Marika Smreková, Martina Hajdyla Lacová / Štěpána Nlisa Mfuta

Koprodukce: OSTRUŽINA z.s., MOVE Ostrava z.s., Studio ALTA a Centrum choreografického rozvoje SE.S.TA

Podporovatelé: Ministerstvo kultury ČR, Hlavní město Praha, Státní fond kultury ČR, Visegrad Fund, Česká geologická služba a platforma The Nature of Us

<https://www.ostruzina.eu/2021/09/29/tekto-party/>

Jakob (Jakub) Jautz (DE): TRACES (v češtině STOPY)

Datum a místo premiéry: 14. června 2025, Bratislava / přílehlé lesní lokace (uvedeno v rámci doprovodných komunitních a multižánrových akcí ve slovensko-německé spolupráci)

Autor (koncepte, dramaturgie a choreografie): Jakob Jautz

Účinkující: Jakob Jautz (za asistence lokálních performerů a přímého zapojení putujícího publika)

Koprodukce: Nezávislé produkční platformy pro současný tanec a nový cirkus v Německu a na Slovensku (ve spolupráci s komunitními projekty jako např. Dobrý trh)

Podporovatelé: Mezinárodní fondy pro podporu mobility umělců a německé kulturní instituce

<https://www.jakobjautz.de/projekte/traces>

Aleks Borys (PL): CHOREOGRAPHY OF IMAGINING THE FUTURE (původně CHOREOGRAPHY OF DREAMING THE FUTURE)

Datum a místo premiéry: 29. května 2021, Görlitz TanzTage, Görlitz

Autor (koncepte, textové partitury a zvuková stopa): Aleks Borys

Účinkující: Aleks Borys (hlasový doprovod ve sluchátkách za individuálního pohybového zapojení každého z účastníků v krajině)

<https://on.soundcloud.com/jDE1kbLnyTBabHQRLX>

Divadlo Setkání / Theatre Encounter (CZ): LOVCI MAJÍ OČI PRO PLÁČ (Lovci mají oči pre plač)

Co-funded by
the European Union

Datum a místo premiéry: 15. května 2025, Letenské sady, Praha (Pozn.: Projekt existuje ve dvou tematických verzích – česká verze se zaměřuje na návrat vlků do české krajiny, zatímco slovenská adaptace, uváděná například na festivalu Malá inventura, ohledává situaci medvědů na Slovensku).

Autor (tvůrčí tým, koncept a režie): Tobiáš Nevřiva a Tereza Dostálová

Účinkující: Tobiáš Nevřiva, Tereza Dostálová, Daniela Dostálová, Tomáš Košarišťan, Peter Podolský, Mária Ševčíková, Lenka Adamcová (hlasový doprovod a herci v terénu za asistence psího společníka a přímého zapojení putujících diváků)

Koprodukce: Divadlo Setkání, Divadelní fakulta AMU (DAMU) a Hnutí DUHA Šelmy

Podporovatelé: Akademie múzických umění v Praze (DAMU), Hnutí DUHA a festivalové platformy jako příští vlna/next wave, Festival Boskovice či Malá inventura, Festival KIOSK, Ministerstvo kultury České republiky, občanská iniciativa My sme les a Záchraná stanice pre zranené živočíchy Zázrivá

<https://malainventura.cz/inscenace/lovci-maju-oci-pre-plac/>

<https://www.artmap.cz/eventy/lovci-maji-oci-pro-plac-2>

<https://goout.net/cs/lovci-maji-oci-pro-plac/ezirohi/>

Jana Tereková / bees-R (SK): ABNORMAL REPETITIVE BEHAVIOUR (Abnormální repetitivní chování)

Datum a místo premiéry: 1. června 2023, kulturní centrum A4 – priestor súčasnej kultúry, Bratislava, Slovensko (Predstavení bylo uvedeno v rámci festivalu Slovak Dance Platform 2023).

Účinkující: Eva Antalová, Daniel Raček, Jana Tereková

Koprodukce: bees-R, kulturní centrum A4 (Bratislava) a francouzská platforma Danse Dense (Paříž)

Podporovatelé: Fond na podporu umenia (Slovensko), Nadácia Tatra banky, Bratislavský samosprávny kraj a Slovenský inštitút v Paříž

<https://www.nudancefest.sk/clanok.php?lang=sk&id=328>

<https://a4.sk/en/events/2023/06/01/jana-terekova-bees-r-abnormal-repetitive-behaviour/>

Jana Tereková / bees-R (SK): FETTERED TO THE MOMENT (Priviazaní na kôl okamihu)

Datum a místo premiéry: 7. září 2020, komorní divadelní prostor Ticho a spol., Bratislava, Slovensko (Česká outdoorová premiéra upravené verze proběhla v srpnu 2021 v Praze v Zahradě Studia ALTA v rámci mezinárodního Bazaar Festivalu).

Autor (koncept a choreografie): Jana Tereková

Účinkující: Edita Antalová, Lukáš Zahy, Jana Tereková (v rané fázi a na videoprojekcích spoluvytvářel Daniel Raček)

Koprodukce: Nezávislé umělecké sdružení bees-R, nezávislá platforma NEWTIMES a divadelní prostor Ticho a spol.

Podporovatelé: Z veřejných zdrojů projekt finančně podpořil slovenský Fond na podporu umenia, mezinárodní výzkumná síť a rezidenční platforma The Nature of Us a kulturní centra jako Nová Cvernovka a slovenské taneční sdružení PLAST.

<https://cv.janptacin.com/tag/jana-terekova/>

<https://operaplus.cz/fettered-to-the-moment-intuice-a-intelekt-v-slovenskem-soucasnem-tanci/>

<https://www.altart.cz/program/bazaar-festival/>

Ran Jiao (CN/CZ): SPIDER/TURTLE/WE

Datum a místo 1. uvedení: dvě work-in-progress uvedení 4. 11. 2020 a 26. 3. 2022, Divadlo PONEC, Praha (uvedeno v rámci bloku Sobotní Bazaar)

Autor (koncept a kostýmy): Ran Jiao

Účinkující: Ran Jiao, Jovita Siu, Matthew Rogers, Sai Morikawa, Elia Moretti

Koprodukce: Bazaar Festival, Studio ALTA a platforma The Nature of Us

Podporovatelé: Centrum choreografického rozvoje SE.S.TA, rezidenční prostor Cross Attic, Divadelní fakulta AMU (DAMU), Ministerstvo kultury ČR a Hlavní město Praha

<https://www.ranjaoran.com/#/spider-turtle-we/>

Isabelle Schad (DE): PIECES & ELEMENTS

Datum a místo premiéry: 25. 11. 2016, HAU Hebbel am Ufer, Berlín, Německo

Autor (koncept, choreografie a inscenační tým): Isabelle Schad (koncept a choreografie), Jozefien Beckers, Barbara Berti, Frederike Doffin, Naïma Ferré, Josephine Findeisen, Przemyslaw Kaminski, Mathis Kleinschnittger, Manuel Lindner, Adi Shildan, Claudia Tomasi, Nir Vidan, Natalia Wilk

Co-funded by
the European Union

(spoluchoreografie); Susanne Foellmer (teoretické konzultace), Saša Božić (dramaturgické konzultace), Claudia Tomasi (umělecká asistence), Mehdi Toutain-Lopez (světelný design), Damir Šimunović (hudba/zvuk), Charlotte Pistorius (kostýmy), Heiko Schramm (vedení produkce), Maja Svartåker (asistence kostýmů), Angela Millano (asistence);

Účinkující: Jozefien Beckers, Barbara Berti, Frederike Doffin, Naïma Ferré, Josephine Findeisen, Przemyslaw Kaminski, Mathis Kleinschnittger, Manuel Lindner, Adi Shildan, Claudia Tomasi, Nir Vidan, Natalia Wilk

Koprodukce: Isabelle Schad a divadlo HAU Hebbel am Ufer (Berlín) ve spolupráci s HZT Berlin (Hochschulübergreifendes Zentrum Tanz Berlin)

Podporovatelé: Hauptstadtkulturfonds (Fond hlavní kultury SRN), Vládnoucí starosta Berlína – Kancelář Senátu – Kulturní záležitosti (Regierender Bürgermeister Berlin – Senatskanzlei – Kulturelle Angelegenheiten) a s podporou spolku Wiesen55 e.V.

<https://isabelle-schad.net/pieces-and-elements/>

<https://www.hebbel-am-ufer.de/en/programme/pdetail/isabelle-schad-pieces-and-elements>

Alica Minar (CZ/SK): WOODS WON'T VAPORIZE (lesy se nevypaří)

Datum a místo premiéry: 19. června 2023, Divadlo X10, Praha (předpremiérová venkovní verze proběhla 16. června 2023 v karlínském Přístavu 18600)

Autor (koncepte a inscenační tým): Alica Minar (umělecké vedení a choreografie), Dorota Michalak a Alica Minar (umělecký výzkum), Zuzana Žabková (dramaturgie), Breeanne Saxton (pohybová spolupráce), Katarína Bakošová (text a výzkum), Vi Huyen Tran (hudba), Anna Poleteli (scénografie a kostýmy), Hana Brandejs (asistence scény a kostýmů), Raquel Rosildete (světelný design), Zuna Kozánková a Erik Baláž (konzultace), Lauren Fitzgerald a Alica Minar & col. (produkce)

Účinkující: Adela Maharani, Eduard Adam Orszulik, Helén Tamaskó, Lenka Vořechovská, Milena Romanenko, Neus Montané, Suze Vonk

Koprodukce: CO.LABS (Brno), Divadlo X10 (Praha) a S03 e.V. (Berlín)

Podporovatelé: Česko-německý fond budoucnosti, Ministerstvo kultury ČR, Státní fond kultury ČR, Nová síť z.s., PerformCentrum, DACHverband Tanz Deutschland a BERLINER PROJEKTFONDS URBANE PRAXIS

<https://alicaminarcol.com/cs/repertoire/woods-wont-vaporize/>

<https://www.tanecniaktuality.cz/zpravy/alica-minar-col-predstavi-tanecni-dilo-inspirovane-prirodou-woods-wont-vaporize>

Simona Deaconescu (RO) a Vanessa Goodman (CA): BLOT (Body Line of Thought)

Datum a místo premiéry: 29. a 30. říjen 2022, The National Center for Dance Bucharest (CNDB), Bukurešť, Rumunsko.

Autor (koncept, choreografie a inscenační tým): Simona Deaconescu a Vanessa Goodman (koncept a choreografie), Olivia Nițiș a Marta de Menezes (umělecké konzultace), Monocube (hudba), Ciprian Ciuclea, Paula Viitanen a Juan Carlos Aldazosa Bazua (design objektů), Marius Costache, Alexandros Raptis a James Proudfoot (světelný design), Georgeta Corca (asistentka choreografie), Laura Trocan a Andreea Andrei (produkce), Diana Miroșu (produkční design na turné)

Účinkující: Simona Dabija a Maria Luiza Dimulescu.

Koprodukce: Tangaj Collective, Action at a Distance, The National Center for Dance Bucharest (CNDB) a Plastic Orchid Factory

Podporovatelé: Administration of the National Cultural Fund Romania (AFCN), Canada Council for the Arts a celoevropská platforma Perform Europe

<https://www.tangajdance.com/my-product/blot/>

<https://tangajcollective.com/portfolio-item/blot-body-line-of-thought/>

Carolina Arandia a její soubor (koprodukce projektu THE NATURE OF US) (ARG/CZ): SEANAUT

Datum a místo premiéry: 26. května 2026, Studio Hrdinů, Praha.

Autor (koncept, inscenační tým a výzkum): Carolina Arandia (koncept, choreografie a režie), Valtteri Alanen (sound design a hudební kompozice), Miriam Čandíková (světelný design), Karolína Jansová (scéna, kostýmy a grafický design), Claudia Groesman (dramaturgická konzultace), Marco A. Lopez Marín (vědecká oceánografická konzultace), Anna Gazdíková (výkonná produkce a komunikace), Srdcem Zapsaný spolek z.s., Carolina Arandia a Valtteri Alanen (hlavní produkce)

Co-funded by
the European Union

Účinkující: Sabina Palán Bočková (taneční interpretace a choreografická spolupráce)
Koprodukce: Mezinárodní platforma The Nature of Us (ve spolupráci čtyř středoevropských organizací: Workshop Foundation, Bazaar Festival, fondacja polka dot a PlaST), Bazaar Festival a rezidenční centrum Švestkový dvůr / Plum Yard

Podporovatelé: Evropská unie prostřednictvím programu Kreativní Evropa, Ministerstvo kultury ČR, Státní fond kultury ČR, finská síť Finnagora TelepArt a Městská část Praha 1; projekt vznikl za partnerského příspěví Divadla X10, organizací DanceConnected a Žižkostel, bavorského CON Bamberg, platformy Bavarian Czech Platform, argentinské Casa Intermitente a finského Aurinkobaletti.

<https://www.tanecnizona.cz/performance-art-body-art/2026/seanaut/>

https://www.instagram.com/p/DZIt-cVFe7q/?utm_source=ig_web_copy_link&igsh=NTc4MTIwNjQ2YQ==

Zsuzsa Rózsavölgyi (HU): OLD POND (Stará tůň)

Datum a místo premiéry: duben 2014, MU Színház (MU Theatre), Budapešť, Maďarsko

Autor (koncept, inscenační tým a asistenti): Zsuzsa Rózsavölgyi (choreografie a koncept), Tóbiás Terebessy (koncept), Bánk Sály (hudební skladatel), Marcio Canabarro, Arnaud Blondel a Júlia Lányi (asistenti), Dávid Mórász a Viktor Vicsek (programování digitálních systémů), Tibor Roller (elektroinženýr), Péter Juhász (video technik), Dávid Krolikowszki (světelné a zvukové efekty), Nóra Bujdosó (kostýmy), Robert Trapple (konzultant)

Účinkující: Tamás Bakó, Sándor Petrovics, Zsuzsa Rózsavölgyi

Koprodukce: SÍN Culture Centre a Workshop Foundation (Műhely Alapítvány, Budapešť)

Podporovatelé: National Cultural Fund of Hungary (NKA) a evropská taneční síť Life Long Burning (LLB) s podporou programu Evropské unie.

<https://divadloponec.cz/cs/old-pond>

<http://www.zsuzsarozsavolgyi.hu/oldpond>

Alica Minar a Dorota Michalak (SK/CZ/PL): LUSH BLAST: Tasting the untamed (v podtitulu uváděno jako Zkrocení nezkrotného / Ochutnávka nespoutaného)

Datum a místo premiéry: 24. března 2025, Divadlo Radost (v koprodukci s CO.LABS), Brno, Česká republika (Pražská premiéra v rámci festivalu proběhla 27. března 2025 v Divadle X10).

Autor (koncept a inscenační tým): Dorota Michalak a Alica Minar (choreografie a koncept), Maikon K. (dramaturgie), Ola Zielińska a Vi Huyen Tranová (hudba a živá elektronická kompozice), Katarína Bakošová (textový výzkum), Natálie Rajnišová (scénografie a kostýmy), Raquel Rosildete a Tereza Bartůňková (světelný design), Dorota Michalak, Alica Minar & col. (produkce); poděkování za doprovod v divočině: Erik Baláž a tým Nadace Carpathia

Účinkující: Dorota Michalak, Alica Minar, Breeanne Saxton a Ola Zielińska

Koprodukce: CO.LABS (Brno), Bazaar Festival (Praha), Studio ALTA (Praha), Teatrul Andrei Mureșanu (RO) a HELLERAU (Drážďany, DE)

Podporovatelé: Státní fond kultury ČR, fond Evropské unie Culture Moves Europe, Ministerstvo kultury ČR, Národní plán obnovy, Goethe-Institut, Magistrát hlavního města Prahy, Česko-německý fond budoucnosti, Institut umění – Divadelní ústav (IDU / PerformCzech) a Contemporary Arts Alliance Berlin.

<https://alicaminarcol.com/repertoire/lush-blast-tasting-the-untamed/>

<https://www.bazaarfestival.cz/program/alica-minar-dorota-michalak-czde-lush-blast>

Pasi Mäkelä (FI/CZ): FUGK (zkratka pro „Finno-ugric garage kabuki“)

Datum a místo premiéry: 6. března 2025, Terén – Centrum experimentálního divadla (CED), Brno

Autor (koncept a inscenační tým): Pasi Mäkelä (koncept a choreografie), Jonáš Garaj (světelný design), Mimosa Pale (výroba masky medvěda), Ester Hotová a Max Lysáček (scénografická spolupráce), Vojtěch Procházka, Jakub Švejnar a Elia Moretti (spolupráce na hudebním soundtracku);

Účinkující: Pasi Mäkelä

Koprodukce: Terén – platforma pro performativní umění a Centrum experimentálního divadla (CED, Brno)

Podporovatelé: Statutární město Brno, Ministerstvo kultury ČR a projekt vznikl za organizačního příspěví finských uměleckých partnerů z okruhu Reality Research Center a Circus Maximus.

<https://www.jasuteren.cz/program/fugk-1>

<https://vimeo.com/1135684666>

Aleks Borys (PL) a Viktória Kaslik (HU): AGENCY OF AMBER

Co-funded by
the European Union

Datum a místo premiéry: work-in-progress uvedení 29. března 2025, divadlo Alfred ve dvoře, Praha, v rámci Sobotního Bazaar.

Autor (koncept a umělecký výzkum): Aleks Borys (choreografie, intermediální koncept) a Viktória Kaslik (právní rituály, ekosomatický a systémový výzkum)

Účinkující: Aleks Borys a Viktória Kaslik

Koprodukce: Bazaar Festival (Praha), mezinárodní aliance The Nature of Us a rezidenční centrum REZI.DANCE Komařice

Podporovatelé: Evropská unie (prostřednictvím programu Evropské výkonné agentury pro kulturu), Ministerstvo kultury ČR, partnerství organizací Workshop Foundation, fondacija polka dot a PlaST

<https://www.bazaarfestival.cz/program/sobotni-bazaar-br-ukazky-projektu>

<https://aleksborys.com/calendar/>

Viktória Kaslik (HU): DANDELION FEAST (nebo „Slavnost pampelišek“)

Datum a místo premiéry: 11. září 2025, náměstí Bem József tér (u sochy generála Bema), Budapešť, Maďarsko (performative book launch).

Autor (koncept, vizuální řešení a choreografie): Viktória Kaslik (koncept, texty a právní rituály), Edyta Majewska-Rosińska (vizuální ztvárnění a podoba protokolu), Aleks Borys (pohybová a choreografická spolupráce)

Účinkující: Viktória Kaslik

Koprodukce: Mezinárodní site-specific festival PLACCC International Festival (v rámci programové série Sensing the City)

Podporovatelé: Výzkumná a rezidenční spolupráce probíhala od roku 2022 na ose mezi Baltským mořem a Karpatskou kotlinou za podpory institucí v Gdaňsku (Polsko), a projekt byl financován uměleckými grantovými schémata pro ekosomatické intervence a nezávislý maďarský výzkum

<https://placcc.hu/en/viktoria-kaslik-dandelion-feast-sensing-the-city/>

<https://viktoriakaslik.com/works>

<https://www.forumdanca.pt/en/palestras-pacap8-mys-viktoria-kaslik/>

Marie Lucie Cruz Correia (PT): VOICE OF NATURE: THE TRIAL

Datum a místo premiéry: 1. března 2019, Odvolací soud v Gentu (v rámci festivalu SameSamebutDifferent / Vooruit), Gent, Belgie

Autor (koncept, inscenační tým a asistenti): Maria Lucia Cruz Correia (koncept a režie), Ingrid Vranken (dramaturgie), Joao Bento (sound design), Vinny Jones (světelný design), Mark Pozlep (video, fotografie a dokumentace výzkumu), Anne-Catherine Kunz (kostýmy), Alain Decoen (technik), Tineke de Meyer (produkce), Maira Wiener (stážistka), Luea Ritter (navigace systémových konstelací), Sébastien Hendrickx (příspěvek k výzkumu), Jeroen Peeters a Starhawk (konzultace), Hendrik Schoukens a Juan Auz (právní ověřování faktů), Brunilda Pali (spolupráce na restorativní spravedlnosti), Hana Vodeb (dokumentace výzkumu), Stephanie Vandeveld (fotografie); zastřešeno produkcí FoAM

Účinkující: Caroline Daish (performativní vedení procesu)

Koprodukce: Vooruit (B), Kaaitheater (B), Bunker (SL), Workspacebrussels (B), Het TheaterFestival, t-theater & Circuit X (v rámci ocenění Roel Verniers Prijs 2017)

Podporovatelé: Vlámská komunita (Flemish Community), mezinárodní platforma Imagine 2020 a program Evropské unie Kreativní Evropa (Creative Europe Culture)

<https://www.vinnyjones.com/project/voice-nature-trial>

Kate McIntosh (BE): IN MANY HANDS

Datum a místo premiéry: 14. říjen 2016, Kaaitheater, Brusel, Belgie

Autor (koncept, inscenační tým a asistenti): Kate McIntosh (koncept a režie), Arantxa Martinez a Josh Rutter (vývoj projektu), John Avery (sound design), Joëlle Reyns (světlo a technika), Koen De Saeger a Michele Piazzi (technické vedení turné), Dries Douibi, Sarah Parolin a Gary Stevens (umělecké konzultace), Lucie Schroeder (asistence v ateliéru), Daria Gatti (kresby), Sarah Parolin a Linda Sepp (produkce), Jana Durnez, Anneliese Ostertag a Mara Kirchberg (asistence produkce), Laura Deschepper a Ingrid Vranken (finance), Luca Napoli (tour management); produkčně zastřešeno nezávislou bruselskou platformou SPIN vzw.

Účinkující: Lucie Schroeder (performativní uvedení a facilitace situací za přímé hmatové a fyzické participace diváků).

Co-funded by
the European Union

Koprodukce: HAU Hebbel am Ufer (Berlín), Kaaithheater (Brusel), Künstlerhaus Mousonturm (Frankfurt), LES SPECTACLES VIVANTS – CENTRE POMPIDOU (Paříž), Pact Zollverein (Essen), Tanzquartier (Vídeň), SPRING Performing Arts Festival (Utrecht) a BIT Teatergarasjen (Bergen).

Podporovatelé: Vlámské úřady (Flemish Authorities), síť NPN (Nationales Performance Netz) z prostředků vládního zmocněnce pro kulturu a média SRN a projekt vznikl v rámci mezinárodní sítě Open Latitudes finančně podpořené z programu Kreativní Evropa Evropské unie.

<https://vimeo.com/1001601618>

<https://www.spinspin.be/kate-mcintosh/in-many-hands/>

Agata Siniarska (PL/DE): YOU ARE SAFE

Datum a místo premiéry: 12. července 2018, divadlo Nowy Teatr, Varšava, Polsko

Autor (koncept, inscenační tým a konzultanti): Agata Siniarska (námět a pomysl), Agata Siniarska, Ania Nowak a Katarzyna Wolińska (choreografie), Mateusz Szymanówka (dramaturgie), Joanna Leśniewska (světelný design), Jeanine Durning, Julia Rodriguez a Karolina Grzywnowicz (odborné konzultace)

Účinkující: Agata Siniarska, Katarzyna Wolińska a Maque Pereyra

Koprodukce: Nowy Teatr (Varšava) ve spolupráci s mezinárodními rezidenčními partnery a festivalovými sítěmi.

Podporovatelé: Městský úřad Varšava (Urząd m.st. Warszawy), Ministerstvo kultury a národního dědictví Polska a nezávislá polská taneční platforma Marta Festival Poznań.

<https://nowyteatr.org/en/kalendarz/you-are-safe>

Kolektiv PYL: Mariia Komarova a Světlana Silič, Anna Romanova (BY/CZ) a Theresa Schrezenmeir (DE/CZ): REALITY SURFING

Datum a místo premiéry: 7. října 2021, divadlo Alfred ve dvoře, Praha (Brněnská premiéra proběhla 18. listopadu 2021 v prostorách OC Dornych).

Autor (koncept, inscenační tým a konzultanti): Světlana Silič, Maria Komarova, Anna Romanova, Theresa Schrezenmeir (kolektivní tvorba a koncept); Theresa Schrezenmeir (hudba a sound design); Cristina Maldonado a Sodja Zupanc-Lotker (dramaturgické konzultace); Judita Císařová (produkce);

Účinkující: Světlana Silič a Maria Komarova

Koprodukce: MOTUS – Alfred ve dvoře (Praha) a Terén – platforma pro performativní umění (Brno)

Podporovatelé: Ministerstvo kultury ČR, Hlavní město Praha, Statutární město Brno, Státní fond kultury ČR a Městská část Praha 7 – Art District

<https://www.jasuteren.cz/archiv/pyl-reality-surfing>

<https://vimeo.com/622691460>

<https://www.alfredvedvore.cz/cs/program/reality-surfing-164/>

Ghost Compost Collective (BY/CZ): Světlana Silič a Yanina Arlova: NATURE OF US ART/SCI RESIDENCY PRESENTATION

4. října 2025, Wyspa Sobieszewska (Gdaňsk), Polsko – uvedeno v rámci programu Przestrzenie Sztuki – Taniec Gdaňsk a platformy ReShape LAB 2025

Ghost Compost Collective (BY/CZ): Světlana Silič a Yanina Arlova: GHOSTS OF OCEANS IN US / DUCHOVÉ OCEÁNU V NÁS

Datum a místo premiéry: vernisáž proběhla 14. března 2026 v Praze v prostorách AVU Veletržní v rámci festivalu Bazaar Festival.

Autor (koncept, inscenační tým a vědeckí konzultanti): Světlana Silič a Yanina Arlova (koncept a umělecké zpracování); Max Rykaczewski a Jakub Fikowicz-Krosko (vědecká spolupráce a konzultace z Katedry mikrobiologie Univerzity v Gdaňsku); teoretické zázemí čerpá z posthumanistických myšlenek Bruna Latoura a Donny Haraway; pražský kurátorský tým výstavy: Klára Davydová a Taber Kotík

Účinkující: Světlana Silič a Yanina Arlova (za intermediálního a haptického zapojení publika do performativního hřiště)

Koprodukce: Mezinárodní projekt The Nature of Us

Podporovatelé: Evropská unie prostřednictvím programu Kreativní Evropa (Creative Europe) a mezinárodní síť IN SITU.

<https://www.bazaarfestival.cz/program/ghost-compost-collective-brduchove-oceanu-v-nas>

<https://www.in-situ.info/ghostcompost>